

Nytt fra

ØSTMARKA

Medlemsblad for Østmarkas Venner 50. årgang Nr. 4/2016

ØVs 50-års jubileum

Praktbok om Østmarka

Hurra for hester!

Østmarkas
50 Venner
år 1966-2016

Jubelår for jubilanten

Av Johan Ellingsen

For et fantastisk jubelår det har vært for Østmarka og femtiårsjubilanten Østmarkas Venner! Vi har i 2016 gjennomført en mangfoldig markering av 50 års arbeid for bevaring av Østmarka, hvor vi har lagt vekt på å fremme det enkle friluftslivet og å få fram bedre kjennskap til Østmarka som et unikt natur- og friluftslivsområde. Arrangementene våre rundt hele Østmarka har samlet flere tusen deltakere: Vi har vært med på gudstjeneste, holdt foredrag, arrangert guida turer og vist bilder fra Marka med en ambulerende fotoutstilling på bibliotekene rundt Østmarka.

Vi har også gjennomført vår første kunstutstilling, der vi virkelig fikk øynene opp for i hvor stor grad naturopplevelsene er med på å forme våre kunstneriske uttrykk. Kunstneriske uttrykk kan for øvrig ha mange former: I jubileumsåret har vi blant annet opplevd Ketil Bjørnstads storslåtte Østmarka-suite, Øyvind Egelands kompakte dikt, og Sangkoret Freidig og Prinsdal Sangeris gripende korsang. De som ikke er nevnt, er ikke glemt! En spesiell takk går til vårt styremedlem og prosjektleder Ingunn Lian Nylund, som har ledet hele jubileet med sikker hånd.

Ikke minst må jeg få nevne den utrolig fine boka «Hyllest til Østmarka», som med ord og bilder gir en unik dokumentasjon på Østmarkas verdier, fra verneområdene, dyrelivet, geologien, markahyttene og mye, mye mer. Den er også en god argumentasjonssamling for en nasjonalpark! Jeg vil gi en stor takk til redaktørene og alle andre som har vært med å dele alle de fine opplevelsene med oss.

Det morsomste synes jeg har vært å knytte nye kontakter med andre brukere og organisasjoner som er levende opptatt av Østmarka. Selv om vi har litt ulike innfallsvinkler, står vi sammen om å se de store verdiene i disse skogsområdene. Jubileet har bidratt til å gi oss bedre kontakt med grupper som historielagene, speiderne, serveringsstedene og andre naturvernorganisasjoner, og disse kontaktene må vi bygge videre på i årene som kommer.

Vi har fått mye oppmerksomhet, gaver og tilskudd i jubileumsåret. Selv om det meste har vært gjort på dugnad, har alt dette satt oss i stand til å utgi boka og gjennomføre alle arrangementene. Og sannelig har vi ikke også lykkes godt i vårt utrettelige arbeid for Østmarka. Se bare på alle de gode Østmarka-nyhetene i 2016:

Nytt fra Østmarka – Medlemsblad for Østmarkas Venner

Ansvarlig utgiver: Østmarkas Venner,
Postboks 85 Nordstrand, 1112 Oslo
Redaktør: Helga Gunnarsdottir
e-post: hegunna@online.no
Assisterende redaktør: Bjarne Røsjo

Forsidebilde: Utkjøring av tømmer med hest fra Lutdalen høsten 2016. Foto: Espen Bratlie
Grafisk design, repro og trykking: 07 Media – 07.no
Opplag: 4 700
Frist for stoff til neste nr. er 15. januar 2017

- Ingen aktivitetssoner som båndlegger nærsbogen i Oslo mot bebyggelsen
- Vi unngår høyst sannsynlig grusvei til Dølerud
- Tre av fire Akershus-kommuner har snudd i nasjonalpark-saken. Bare min hjemkommune Enebakk er «klassens store sinke»
- Nasjonalparken omtales på Stortinget og blant politikere i alle fora
- ØV har fått stort gjennomslag i Oslo kommunes Behovsplan for idrett og friluftsliv. Blant annet blir Sørli besøks-gård og Grønlihytta markastue

- Korketrekkeren ved Nøklevann blir restaurert, og Bymiljøetaten i Oslo bruker nå hest til utkjøring av tømmer i Lutdalen i verneområdet Hauktjern.
- I 2017 får ØV for første gang drifts-midler fra Oslo kommune.

Tusen takk til alle som har bidratt og deltatt under vårt jubileum, for all støtte og oppmerksomhet. Det lover godt for 50 nye år for Østmarka!

Varsel om årsmøte i Østmarkas Venner

I henhold til foreningens vedtekter skal det avholdes årsmøte hvert år innen utgangen av mars måned. Styret i Østmarkas Venner varsler herved medlemmene om at årsmøtet avholdes

tirsdag 28. mars 2017 kl. 19 på Skullerudstua.

Forslag som ønskes behandlet på årsmøtet må være sendt styret innen 15. januar 2017

Vi ønsker alle venner av Østmarka en god jul og et godt nytt år!

Styret i Østmarkas Venner 2016–2017

Leder: Johan Ellingsen 90 92 15 68

Sigmund Hågvar 91 71 45 10
Bjarne Røsjø 90 84 59 97
Ingunn Lian Nylund 94 98 20 06
Kjell Erik Sandberg 99 63 96 86

Nestleder: Helga Gunnarsdóttir 95 99 23 49

Silje Helen Hansen 93 25 88 32
Varamedlemmer: Inger Tangen, 412 56 647
Bjørnar Thøgersen, 416 25 025
Haakon Aaen, 926 19 007

Medlemsregister og regnskap: Ingunn Lian Nylund 94 98 20 06
E-post til styret og ansatte: fornavn@ostmarkasvenner.no

ØVs leder Johan Ellingsen innledet jubileumsfesten med å holde tale for ca. 300 fremmøtte i en nær fullsatt Bøler kirke.

– En oppegående og viril femtiåring!

Tekst: Bjarne Røsjø Foto: Steinar Saghaug

– Jeg er imponert over Østmarkas Venner, som alltid er konstruktive og løsningsorienterte. Dette er en oppegående og viril femtiåring! sa byrådssekretær Daniel Rees i sin hilsnings tale under organisasjonens femtiårs bursdagsfest i Bøler kirke.

ØVs leder Johan Ellingsen innledet bursdagsfesten i Bøler kirke 8. november med å fortelle kort om organisasjonens historie siden etableringen i 1966. Etter krigen var det stor tilflytting til hovedstaden og boliger, og industri krøp nærmere og nærmere Østmarka. Frykten for å miste viktige friluftslivsområder og introduksjonen av flatehogst med store skogsmaskiner gjorde at mange var bekymret for Østmarkas framtid.

– Det var faktisk planene om storstilt utbygging på Skullerud, og på innsida av det som er dagens markagrense, som var dråpen som gjorde at det rant over for alle dem som gikk sammen for 50 år siden og stiftet Østmarkas Venner på Rustadsaga denne novemberdagen i 1966, fortalte Ellingsen.

Fra en sped begynnelse økte medlemstallet raskt til rundt 1500 personer utover 1970- og 80-tallet. Ved årtusenskiftet hadde ØV

drøyt 2000 medlemmer, og i dag har vi ca. 4100 medlemmer.

Historiske milepæler

– Vi kan være stolte av det vi har fått til – det er mye takket være oss og vår innsats at vi har Østmarka slik den er i dag. Og jeg er bombesikker på at ettertida vil være oss evig takknemlig, sa Ellingsen – før han kort ramset opp viktige milepæler i historien vår:

- Fikk fastsatt en byggegrense som hindret videre utbygging mot øst og bl.a. hindret nedbygging av Skullerudhavna
- Vi tapte kampen om ei kraftlinje gjennom Østmarka fra nord til sør, men unnngikk ytterligere veibygging og fikk en mest mulig skånsom trase for kraftlinja

- Opprettelsen av Østmarka og Ramstadslottet naturreservater
- Fikk stoppet lekkasjene fra Lutvann og Puttjernene til Romeriksporten – da ØV ble internasjonal kjendis
- Markaloven vedtatt og med den muligheter for vern av eventyrskoger.

I tillegg til de historiske seirene, har også jubileumsåret vært svært begivenhetsrikt. Det kan du lese mer om i lederartikkelen på side 2 i dette bladet: Der beskriver Ellingsen alle de små og store seirene ØV har opplevd i 2016.

Et begivenhetsrikt år

Jubileumsåret har vært både begivenhetsrikt og hektisk, med nærmere 40 ulike arrange-

Musikeren Ketil Bjørnstad fremførte blant annet sin egen Østmarkasuite.

Gjermond Andersen, styreleder i Naturvernforbundet Oslo og Akershus, overrakte et æresdiplom til Sverre M. Fjelstad på vegne av sin egen organisasjon og Sabima, WWF, Lillomarkas Venner og Østmarkas Venner.

menter som spenner mellom alt fra turer til kunst og kultur. Fellesnevneren for alle arrangementene er det enkle friluftsliv og naturopplevelse.

– I jubileumsåret har vi lagt vekt på at flere skulle bli kjent med Østmarka. Vi har blant annet hatt den ambulerende fotoutstillingen på bibliotekene og alle de guidede turene rundt hele Østmarka. Tusen takk til alle som har deltatt og alle som har bidratt! Men den største takken går til Ingunn Lian Nylund som har vært prosjektleder for jubileet, tilføyde Ellingsen – og overrakte henne en flott kurv med syltetøy og andre godsaker fra Askim frukt- og bærpresseri.

Jubileumsarrangementet i Bøler kirke ble avsluttet med konsert av musikeren Ketil Bjørnstad. Inspirasjon fra naturen er et av de viktigste elementene i hans musikk, og Bjørnstads fremføring av den egenkomponerte «Østmarkasuite» fikk mange av tilhørerne til

å se bilder av Østmarka for sitt indre øye – eller gjenoppleve stemninger fra skogen. Etter fremføringen av Østmarkasuite og et utdrag fra albumet *Remembrance*, som kom i 2010, ville applausen knapt noen ende ta.

Mange og gode venner

Det var kanskje ikke bare ØVs egen innsats som gjorde at Daniel Rees, som er byrådssekretær for miljø og samferdsel i Oslo fra Miljøpartiet De Grønne, karakteriserte organisasjonen som «oppegående og viril». For sannelig har organisasjonen også mange og gode venner.

– Jubileumsarrangementet gir oss grunn til å se lyst på framtida. Vi har jo alltid hatt Sverre M. Fjelstad på vår side, og han er intet mindre enn et ikon for oss som er opptatt av naturvern og det enkle friluftslivet. Men i kveld har vi dokumentert at Østmarka også har mange andre støttespillere, og at det kommer yngre stemmer som mer enn gjerne vil løfte arven etter Sverre. De som vil spise biter av Østmarka, og asfaltere og kommersialisere istedenfor å bevare denne viktige ressursen for befolkningen i Oslo-området, bør tenke seg nøye om før de utfordrer oss og vennene våre, sa en oppglødd Ellingsen etter arrangementet.

Leserinnelegg:

Honnør og etterlysning

Jeg vil takke Bymiljøetaten for det fine arbeidet med å lage rasteplasser og fine utsikter langs Nøklevann. Særlig ved Bremsrud er det virkelig blitt fint.

Men hvor er skiltet vedrørende Bremsrud blitt av? Det burde absolutt nå blitt satt opp. Slike skilt som også står ved Katisa er viktige for nåværende og fremtidige turgåere.

Nå skal kommunen endelig istandsette den flotte Korketrekkeren som Thomas Heftye laget på veien til Sarabråten. Da ville det også her være flott med et skilt og bilde av veien fra tidligere tider.

En honnør til alle som bidrar til å gjøre det trivelig rundt Nøklevann, som er Østmarkas perle.

Hilsen Arvid Soelberg.

Fra venstre: Sigmund Hågvar, Helga Gunnarsdóttir og Espen Bratlie har jobbet i mer enn et år med redigeringen av jubileumsboka. Foto: Steinar Saghaug.

ØVs jubileumsbok presentert på femtiårsdagen

Av Bjarne Røsjø

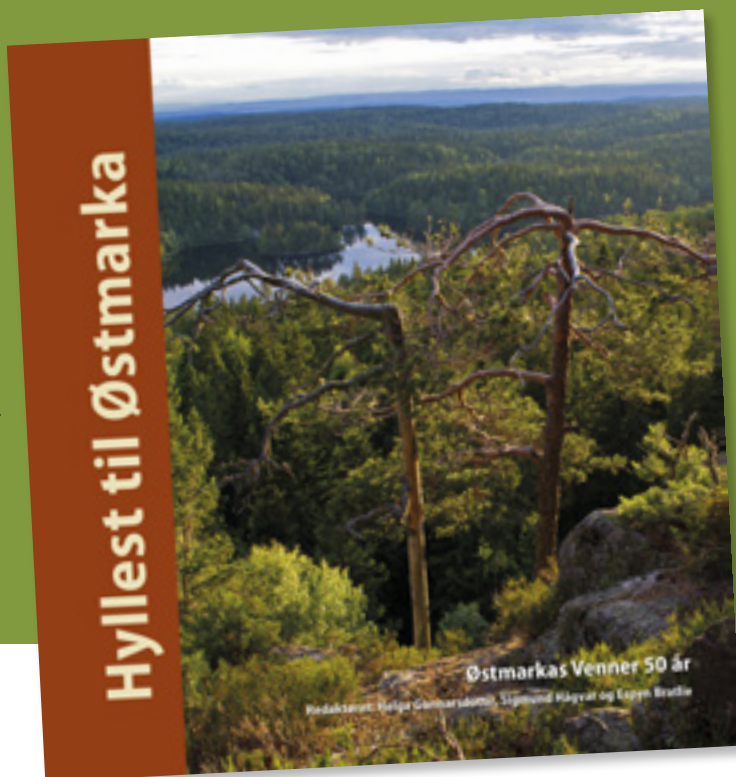
Østmarkas Venner ble stiftet 8. november 1966, og nøyaktig femti år senere – på selve bursdagen – ble jubileumsboka med tittelen «Hyllest til Østmarka» lansert under et arrangement i Bøler kirke.

– Da vi begynte å planlegge vårt 50-års jubileum kom ideen om en bok ganske raskt opp på bordet. Men hva skulle den handle om? Vi valgte å utforme boka som en hyllest til selve Østmarka, og å lage en praktbok

med tekst og bilder om Østmarkas natur og naturopplevelser, fortalte ØVs nestleder Helga Gunnarsdóttir. Hun har redigert boka sammen med styremedlem Sigmund Hågvar og naturfotografen Espen Bratlie.

*Boka kan kjøpes på
utvalgte steder eller
bestilles direkte fra
Østmarkas Venner.*

*Se våre nettsider
for nærmere
informasjon. [www.
ostmarkasvenner.no](http://www.ostmarkasvenner.no)*

Jubileumsboka skildrer både geologi, dyre- og planteliv, ulike naturtyper, de to naturreservatene, eventyrskogene, og planene om en nasjonalpark.

Tekstene er gaver til ØV

Helga Gunnarsdóttir forklarte at boka består av to hoveddeler.

- Den første delen av boka omhandler bi-dragsytneres forhold til Østmarka, både i glede og sorg. Det er egne kapitler om friluftsliv og naturopplevelse, Sarabråten og husmannsplassene Dølerud og Bøvelstad. Den andre delen er viet Østmarkas natur fra den spede begynnelsen for 1,6 milliarder år siden – ja, dere hørte riktig – og fram til dagens plante- og dyreliv. Vi presenterer naturreservatene våre og de to eventyrskogene,

og selvfølgelig benytter vi anledningen til å beskrive planene våre om en nasjonalpark, fortalte hun.

Sigmund Hågvar fortalte at redaksjonen hadde begynt å samle inn stoff allerede i juni 2015, og at det kom inn mange bidrag fra mennesker som både kjenner Østmarka og har Østmarka kjær. Alle forfatterne leverte sine bidrag gratis, som en gave til foreningen i anledning jubileet.

Østmarka i glede og sorg

De ca. 300 frammøtte i Bøler kirke fikk deretter høre smakebiter fra boka. Anne Storrusten leste utdrag fra Lise Henriksens personlige tekst om alt Østmarka har betydd for henne og ektemannen Kjell. Lise og Kjell hadde egentlig tenkt å gifte seg på Tone-

Etter jubileumsfesten i Bøler kirke ble Sverre M. Fjelstad sittende lenge for å signere bøker, med bistand fra ØVs jubileumsgeneral Ingunn Lian Nylund. Foto: Bjarne Røsjø.

kollen, men planene ble endret fordi mange av gjestene var for gamle og dårlige til bens. Den siste turen de to hadde sammen før Kjell døde etter fem år med uheldig sykdom gikk til «Solåsen» ved Grønmo, langs hvitveisstrødde stier og løvtrær med museører.

«I havet av minner står turminnene i en egen glans. Riktignok ble det mye kladdeføre og seige motbakker. Men bakom alle begrederligheter stod Østmarka alltid der som en klippe – som gjestfri tok oss i sin favn. Her vandret vi sammen inntil døden skilte oss ad. Så får jeg bare passe på at de gamle tråkene våre ikke gror for mye igjen», skriver Henriksen i boka.

Etter opplesningen av Henriksens tekst gikk ordet til forfatteren Øyvind Egeland, som

har bidratt med stemningsfulle dikt som er illustrert av naturfotografen Jørn Hagen. Egeland, som er vokst opp på Ellingsrud og Furuset og har hatt Østmarka kjær siden barndommen, debuterte i 2014 med romanen «Mørk dans», som handler om en ung gutt som blir mobbet på skolen og flykter ut i naturen og inn i litteraturen for å takle ensomheten og angsten. Under presentasjonen av boka leste han to egne dikt – «Tonen» og «Stien ved Nøkle vann»

En dose friluft og pappas magiske lommer

Den neste bidragsyteren som ble presentert i Bøler kirke driver småbruket Lille-Bru på Siggerud i Ski, og er i tillegg glasiolog, lektor, skribent, foredragsholder, og dessuten redaktør i matematikkforlaget Kikora. For å holde styr på alt dette må Anders Baum-

Foto: Jørn Hagen.

TONEN

om vi hadde gått på myke poter over skogbunnen
om vi hadde manøvrert mellom trestammene
med hønsehaukens vingeslag

ja, om vi hadde lagt igjen øksa hjemme
og latt hjertet hogge
i stedet

hadde vi da funnet tonen?
den ene, klare
som skjelver i gløden fra oss?

Øyvind Egeland

berger ha en dose friluft hver dag – helst sammen med familien. Kveldsturer, padleturer og toppturer er favoritt-turene hans. I 2015 ga han ut den originale og morsomme «Turboka», og hans bidrag til ØVs jubileumsbok heter «Høyt og lavt med barna i Østmarka» og inneholder ti turforslag for hele familien.

Kjersti Eidem Dyrhaug var et ubeskrevet blad for mange Østmarka-venner helt til 21. august 2015, da hun skrev et innlegg i Dagbladet med tittelen «Hvorfor er det så lett å ødelegge Østmarka?». Dette vekket opinionen og bidro sterkt til at Oslo kommunes planlagte «aktivitetssoner», som rettere burde vært kalt «anleggssoner» – og som blant annet

Østmarkas Venner hadde argumentert mot i lang tid – ble skrinlagt.

I «Hyllest til Østmarka» skriver Dyrhaug gripende om sine første turer i Østmarka sammen med pappaen som hadde magiske lommer, som det drysset Smørbukk-karameller fra. «Vi gikk ut i Østmarka, eller som det føltes for meg, inn i en uendelig villmark. Ei lita jente med strittende røde musefletter og en trygg pappa som visste alt og ikke var redd for noe».

Ingenting som Østmarka

Den siste forfatteren som ble presentert var ingen ringere enn den legendariske naturfotografen og forfatteren Sverre M. Fjelstad, som har bidratt med sju delkapitler og over 30 fotografier i jubileumsboka.

– Kjære Sverre! Vi har så mye å takke deg for. I jubileumsboka har du bidratt flottig, både med spennende tekster og vakre bilder. Tanken om en nasjonalpark har du hatt lenge, og du fikk den fra enda lenger siden fra eneboeren Korpås-Olsen. Men vi har en takk til deg i dag med enda større perspektiv. Helt fra du var manges helt i fjernsynets barndom og inspirerte unge mennesker til å bli glad i naturen, og fram til i dag, har du sloss for at vi skal ta naturens verdier – og naturens hemmeligheter – med oss inn i fremtiden, sa Håvard.

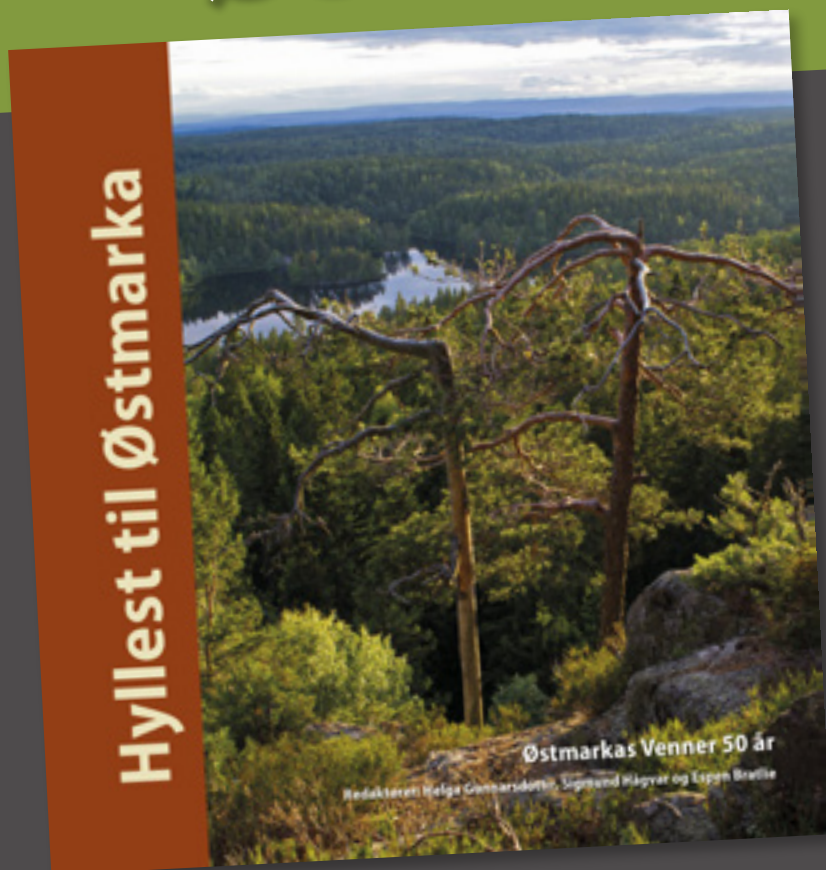
Fjelstad fortalte at han har reist verden rundt og besøkt mange slags naturperler, men det er alltid Østmarka han lengter tilbake til.

– Østmarka er den fineste skogen i verden! sa Fjelstad – til stående applaus fra alle Østmarka-vennene i Bøler kirke.

Kjersti Eidem Dyrhaug leste høyt fra sitt kapittel i boka. Den lille jenta med de røde museflettene, som ble tatt med på tur i Østmarka av pappaen med de magiske lommene, er nå en av de nye stemmene som forsvaret Østmarka. Foto: Steinar Saghaug

Praktbok om Østmarka!

Ny bok om Østmarkas natur og dens betydning for friluftsliv og naturopplevelse.
Mange bidragsyttere, blant andre Sverre M. Fjelstad med flere tekster og egne bilder.

Boka kan kjøpes på utvalgte steder eller bestilles direkte fra Østmarkas Venner.
Se våre nettsider for nærmere informasjon. www.ostmarkasvenner.no
Pris: 390,-. Medlemmer får boken til medlemspris 350,- ved bestilling på nett,
og ved kjøp på våre arrangementer. Innbundet, 307 sider

En kjærlighetserklæring

Hyllest til Østmarka:

Østmarkas Venner 50 år 1966–2016

Av Sara Pihl

Det er ennå tidlig morgen, rimet ligger på bakken, og det er stille. Isen ligger tynn på vannene. Bekkene klukker livlig etter dager med regn. Den første snøen er for lengst borte. Høsten har så vidt fått overtaket igjen. Kvel- den i forveien fikk jeg «Hyllest til Østmarka,» Østmarkas Venners festskrift, levert. 307 sider med stolthet og hardt arbeid. Nå skal den testes. De fleste bøker trenger bare å leses. Denne oppfordrer til en annen tilnærming.

Sara Pihl på tur ved Katteputten i mørke og snøvær.

Sorg og trøst

Første del av boken legger vekt på folks opplevelse av Østmarka. Den spenner over hele følelsesregisteret. Her snakker Lise Henriksen, Steinar Saghaug, forfatter Øyvind Egeland og flere om hvor viktig Østmarka har vært i deres liv. Sorgen er fremtredende her, alle har mistet, alle finner trøst.

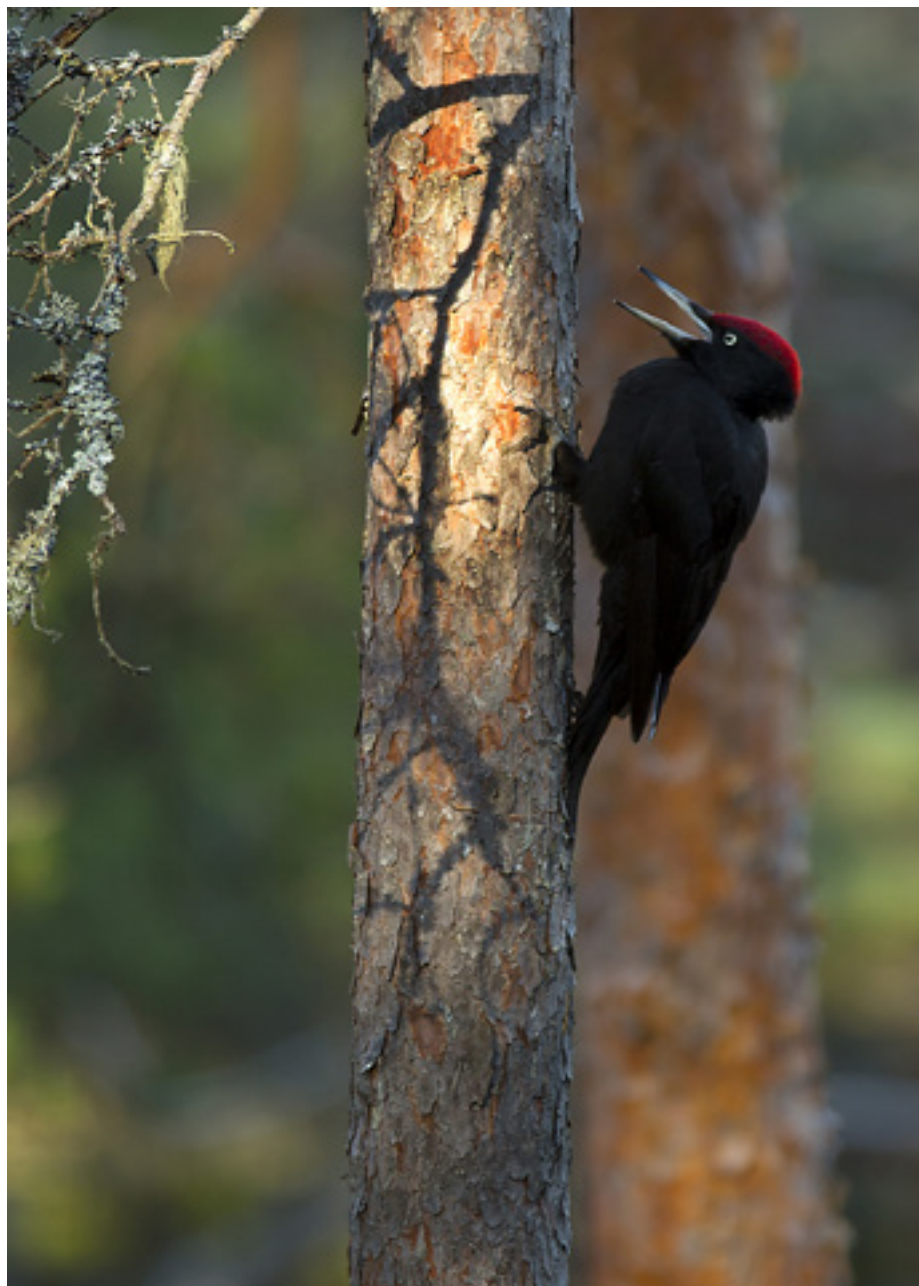
Ved Solbergvann finner jeg den, sorgen, i følge med savnet. En enke går en av de første turene alene etter sin manns død. Vi tar en prat ved nordenden.

«Etter hvert finner jeg nok trøsten her også,» sier hun. «Akkurat nå er minnene for klare og sorgen for sterk.»

Glede og læring

Jeg hører gleden før jeg ser den. En far og sønn på tur. De kaster stein og jubler når de ser at den er tung nok til å gå gjennom isen. De har sikkert kastet stein i alle bekker og pytter på vei hit. Plutselig, i løpet av et kort øyeblikk, har pappa blitt et troll. Sønnen trolljeger. De løper etter hverandre og ler.

«Å, se her!» hører jeg pappa utbryte, han glemmer rollespillet helt. «Spor i gjørmal! Hva tror du har vært her?»

*Fra Lise Henriksens kapittel. Gjertrudsfuglen – kom den til meg som et sendebud fra min elskede?
Foto: Jørn Areklett Omre.*

«En drage!» svarer sønnen. Nesten akkurat som Kjersti Eidem Dyrhaug skriver i kapitlet «En pappa og en skog,» og Anders Baumberger skriver i «Høyt og lavt med barna i Østmarka.»

Vennskap

Som gleden høres vennskapet godt. Det er klukkende som bekken. Jeg sitter noen minutter ved benken ved Rundtjern og lytter til samtalene.

Mange går forbi her på en lørdag. Jeg hører historier om bryllupsplaner, utfordringer på jobben, barn, ektefeller, familier, ferier, fremtiden.

Men mest av alt hører jeg variasjoner av «Så deilig det er i skogen i dag!» For vennskap er å dele opplevelser. Men mest gledelig er det, som Steinar Saghaug skriver, at varige vennskap blir smidd i Østmarka. Vi er likeverdige her.

Fred

Jeg går til stedet mitt. Bare jeg vet hvor det er. Sann skal det fortsette å bli. Her observerer jeg årstidene, skiftene i vær og vind. Her finner jeg ro. Her finner jeg inspirasjon. Her finner jeg mot. Tiden slipper taket. Her er jeg. Akkurat som Sigmund Hågvær spør i «Har du et sted?»

Ydmykhet

Jeg vandrer på en stille sti, kun fylt av én tanke: Så heldige vi er som har Østmarka. Så viktig at vi har Østmarka. Jeg har vokst opp på disse stiene og turveiene, og betydningen av dette blir klarere med livserfaring. Naturens mentale verdi, det å legge sjelen i vater, er viet to kapitler av Sigmund Hågvær og ett av Marius Nergård Pettersen.

Ingen roser uten torner

Skogen gir plass til tanker. Puslespillbrikker finner sin plass, utfordringer sin hele eller delvise løsning. Jeg stiller meg selv et vanskelig

Branntårnet på Kjerringhøgda er et av Anders Baumbergers turmål med barna. Foto: Kristian Gøtz.

*Et telt i skogen under stjernene. Så enkelt. Tiden til å gjøre dette burde ha vært utskrevet på blå resept.
Foto: Marius Nergård Pettersen.*

Roen og freden finner du i Østmarka. Overnatting under åpen himmel ved Bikkjetjern. Foto: Lars Lindland.

spørsmål der jeg går: Kan jeg utsette noe på denne boka? Finnes det forbedringspotensial?

Østmarkas Venner har i stor grad klart å skjære klar av andre, de har klart å lage sin egen bok. Den er omfattende, den har et stort og godt format, den har fin layout, nydelige fotografier, og den er god å bla i. I tillegg er tekstene godt skrevet, det er få eller ingen feil.

I kapitlene jeg har nevnt treffer de en nerve, en aktualitet i dagens samfunn: De rører ved behovet for å ta tilbake tiden, stress ned, finne tilbake til nærheten til naturen, kjennet at du lever. At denne verden er levende. Dette er temaer vi finner i bøker som *Trærnes hemmelige liv*, skrevet av den tyske skogvokteren Peter Wohlleben.

Stillhet i støyens tid.

Likevel. Jeg finner noe. Jeg skulle ønske at forsidebildet hadde vært litt lysere, eller kanskje byttet ut med et annet bilde fra Tonekollen. Dette er bare pirk.

Jeg skulle også ønske at fokuset på naturkvalitetene hadde vært skarpere. Smalere. Vegetasjonstyper, planteliv, fugleliv, insektliv, amfibier, pattedyr er godt dokumentert i mange verk om Østmarka og Osломarka. Her vil jeg helst ha kun det som er typisk Østmarka. Noe som ikke finnes så lett andre steder.

Det har Østmarkas Venner klart i kapitlene. Even Saugstad har skrevet om turgåere til Sarabråten gjennom 150 år og om Milorgbautaen, og de har klart det i kapitlene om husmannsplassene som ble DNT-hytter.

Magi ved Søndre Puttjern. Foto: Pål Hermansen.

Det er atter lys i en lille stua på Dølerud. Foto: Espen Bratlie

Jeg ønsker meg en tredje ting: Noen kapitler om nøkkelpersoner i Østmarkas, og Østmarkas Venners, historie. Rett og slett portretter og dybdeintervjuer med disse personene som utrettelig har slåss mot små og store inngrep i den skogen vi alle elsker. De personene som har noe av æren for at jeg kan gå hjemmefra og til skogen på fem minutter.

Et kampskrift?

Og der, akkurat der, på vei langs bekken fra Solbergvann til Nøkle vann, treffer jeg en nerve. I etterordet skriver styreleder i Østmarkas Venner, Johan Ellingsen, at boken også er et kampskrift. Jeg er tilbøyelig til å være uenig. Det er en kjærlighetserklæring. Ikke en hvilken som helst kjærlighet, en dyp og eksistensiell kjærlighet som er riktig så smittsom.

Boken, denne hyllesten, er et rekrutteringsverktøy, noe å vise til fremtidige Østmarka-travere. Det hersker det ingen tvil om. Men jeg savner noe om kampene jeg vet har blitt utkjempet siden stiftelsen. Den nyere tid er godt dokumentert av blant andre Helga Gunnarsdóttir og Sverre M. Fjelstad, men dette er resultatet av mange års hardt arbeid som Østmarkas voktere.

Drømmen om fremtiden

Vel hjemme sparker jeg av meg gjørmete sko utenfor døra. En liten bit av Østmarka på min dørmatte. En stor bit av den i mitt hjerte. Jeg setter meg ned med en stor kopp te og leser de siste kapitlene om naturreservatene og eventyrskogene. Jeg funderer over de lange linjene.

Griseputten i Ski kommuneskoger kan bli en del av Østmarka nasjonalpark. Foto: Espen Bratlie.

På trærne min mor har klatret i, som jeg også har klatret i. På stedene jeg plukker blåveis om våren, hemmelige steder min far-mor har vist meg. På broer hvor lillesøster Katja og jeg har lekt Ole Brumm-finnepå-leken. På mitt eget markjordbærsted. Kanskje røper jeg hvor det er til noen som virkelig fortjener det en dag.

Ordfører Marianne Borgen sier det allerede i forordet: Østmarka bør bli en bynær nasjonalpark. Ja, for det finnes vel ingen grunn til at nasjonalparker må være så langt unna folk? Tenk hvilken gave det ville være til fremtiden. Til barna som vokser opp og som, om noen år, vil vandre med sine barn og barnebarn på myke stier mellom høye trær.

Det er den draumen me ber på. Imens slår vi ring om Østmarka. Så lenge det kreves.

Sara Pihl er utdannet journalist med mastergrad i skotsk og norsk litteratur fra Edinburgh Napier og Glasgow universiteter. Hun har også gått på Fagskolen for bokbransjen i Oslo. Hun er bosatt i Østensjø bydel og bruker Østmarka så å si hver dag. Sara har en blogg hvor hun blant annet skriver om Østmarka og en FB-side «Søstrene Pihl de yngre» – en turdagbok hun skriver i sammen med søsteren.

sarapihl.no

facebook.com/sostrenepihl

facebook.com/sarapihlharepa

Roy Holt kjører ut tømmer fra Lutdalen på gammelmåten. Foto: Espen Bratlie.

Hurra for hester og skogskarer i Lutdalen

Tekst: Helga Gunnarsdóttir

Denne høsten har turgåere opplevd skogsarbeid fra gamle dager i Lutdalen. De to skogskarene Jon Hagen og Roy Holt og hestene Eliz og Maya har bedrevet skånsom skjøtsel av granplantasje i verneområdet Hauktjern.

I 2011 foreslo Østmarkas Venner at fire områder i Østmarka skulle vernes etter § 11 i markaloven, den såkalte eventyrskogparagrafen. To av disse områdene ble som kjent vernet av Kongen i statsråd 4. oktober 2013 på grunn av spesielt gode naturkvaliteter for friluftsliv og naturopplevelse. Her finner vi

stor og gammel granskog, langstrakte åser med furuskog, kløfter og utsiktspunkter, vakre daler, kulturminner, bekker og vann og et rikt dyre- og fugleliv. Du kan lese mer om prosessen og de to områdene Hauktjern og Spinneren i den nye boka vår.

Turgåere i Nøkle vann/Lutdalen-området fikk seg en gledelig overraskelse i høst, da de så at Bymiljøetaten bedrev hogst på gammel-måten med motorsag og hest til utkjøring. Tynningshogsten i Lutdalen ble utført i september, og tømmeret ble kjørt ut i både september og oktober. Det var Bymiljøetatens egne arbeidere Jon Hagen og Roy Holt som utførte hogsten og utkjøringen sammen med hestene Eliz og Maya.

Tynningshogst istedenfor granåker

Øystein Skjær Kolseth, driftsleder i Østmarka hos Bymiljøetaten, forteller at det var tynningshogst som ble utført i Lutdalen. Mye av det som i dag er Hauktjern friluftslivs-område har tidligere vært administrativt ver-net av Oslo kommune, og det har derfor ikke blitt drevet skogsdrift i området på mange år.

– Oslo kommune har tidligere utført skogsdrift etter prinsipp om bestandsskogbruk. I granskog har dette ofte betydd flatehogst med påfølgende planting. De siste årene har Oslo kommune imidlertid lagt om hogstformene, og utført hogster som på sikt gir et mer variert skogbilde enn hva bestands-skogbruket gav. Bestandsskogbruket gav ofte et bilde av en «granåker» med lite variert vegetasjon, mens de nye hogstformene gir et flersjiktet skogbilde med en større andel av lauvtrær, forteller Kolseth.

– I Lutdalen, som tidligere var innmark mellom plassene Lutdalen og Lutvangen, ble det for noen tiår siden utført flatehogst og plantet igjen med gran. Dette resulterte i en typisk «granåker». Et slikt skogbilde harmonerer i liten grad med den ellers varierte skogen i Hauktjern friluftslivsområde, tilføyer han.

Lysere og mer variert skog

Da Bymiljøetaten ble forvaltningsmyndighet for Hauktjern friluftslivsområde, ble det utarbeidet en skjøtselsplan som skal bidra til å øke friluftslivskvalitetene. Noen tiltak utføres årlig, som slått og hogst ved Sara-bråten, mens andre tiltak utføres sjeldnere, slik som årets tynningshogst. Litt over halvparten av trærne i granskogen i Lutdalen ble tatt ut i september, og dette har sørget for mer lys. Dette vil føre til en mer variert bakkevegetasjon, og etter hvert sørge for mer innslag av ulike lauvtreslag. Det biologiske mangfoldet vil øke, og skogbildet vil mer variert og i samsvar med det forskning forteller om turfolks visuelle preferanser.

Øystein Skjær Kolseth forteller at motorsag og hest ble valgt framfor store skogsmaskiner fordi Lutdalen er et fuktig skogsområde.

– Derfor var det ikke aktuelt å bruke hogstmaskiner til å hogge skogen og kjøre ut tømmeret. Skogsmaskinene er i dette tilfellet for tunge, og det fuktige terrenget ville ikke tålt denne vekten. Det ville raskt blitt hjulspor. I tillegg er ikke hogstmaskiner smidige nok til å utføre hogsten på en slik måte vi ønsket å gjøre i Lutdalen. Derfor fant vi ut at det ville være best å tynne skogen med motorsag og bruke alternativ tømmerutkjøring. I dette tilfellet egnet hestetransport seg ypperlig. Hesten er smidig, og etterlater seg minimalt med spor. Økonomisk sett er det i dag ikke like lønnsomt å bruke hest som skogsmaskiner, men det var heller intet økonomisk mål ved hogsten i Lutdalen. Målet var jo å skape en variert og friluftslivsvennlig skog. Vi har da også fått noe tilskudd fra Miljødirektoratet siden Lutdalen ligger i verneområdet, tilføyer Kolseth.

Ved Lutdalen kafe. Tømmer fra Lutdalen venter på å bli hentet med bil. Foto: Bente Lise Dagenborg.

Glade vandrere

Både Bymiljøetaten og Østmarkas Venner har fått flere henvendelser fra vandrere som har satt stor pris på å møte hest og tømmerkjørere i skogen.

– Vi mente at bruken av hest til skogsdrift i Østmarka i seg selv kunne være en flott friluftslivsopplevelse for turfolket, og tilbakemeldingene har vært positive! Turfolket setter pris på både resultatet av hogsten, og de synes det er spennende og morsomt å se skikkelige arbeidshester i bruk i Østmarka. Slik kunnskap er også viktig å formidle til yngre generasjoner. Hver senvinter arrangerer Bymiljøetaten derfor skogdager på Sogn-

svann. Der kan skoleklasser melde seg på en skogdag der de kan oppleve gammeldags skogsdrift med motorsag og hestetransport. Dette er kjempepopulært, og det er faktisk venteliste for å delta på dette. Slike opplegg ble ikke tilbudt i Lutdalen, men kan jo være en god idé ved neste anledning.

I følge skjøtselsplanen skal det utføres flere små tynningsdrifter i Hauktjern friluftslivsområde i årene som kommer. – Da skal det også hogges med motorsag. Det er slett ikke umulig at det vil brukes hest til utkjøring da også, sier Kolseth – før han haster videre inn i Østmarka.

NY BOK:

Boka er skrevet av
Even Saugstad
Utgiver:
Frie Fuglers Forlag
Antall sider: 192
Stort format,
26 x 27 cm

Sarabråten

- godset i skogen

kr 395,-

Even Saugstad • Frie Fuglers Forlag

SARABRÅTEN

– et lite stykke Østmarka, et stort stykke historie

Den nye boka forteller historien om det et gang så fasjonable stedet like inn i Østmarka, stedet som for 150 år siden samlet samfunnstopper, kongelige og landets fremste kunstnere. Boka er rikt illustrert.

ØSTMARKA FRA A TIL Å
– et «must» for alle Østmarkaentusiaster

Oppslagsverket som kom i 2012.
Fortsatt like aktuelt, selvfølgelig!

kr 378,-
Medlemspris
kr. 310,-*

Bøkene får du i bokhandelen og på www.frie-fugler.no

Ved kjøp via www.frie-fugler.no, kommer ikke porto i tillegg.

* Medlemspris gis kun ved kjøp direkte fra forlaget.

Sarabråten har fått sin egen bok

Tekst: Bjarne Røsjø

Sarabråten, som nå er noen ruiner på en lysning i skogen, var fra midt på 1800-tallet et vakkert gods og et mye brukt utfartssted. Østmarka-forfatteren Even Saugstad forteller historien i sin nye bok om «Godset i skogen».

– Hvis Se og Hør hadde eksistert for 150 år siden, hadde de sikkert ligget mye i buskene rundt Sarabråten og fotografert gjestene. Her var de nemlig på besøk, veldig mange av da-tidens «kjendiser» og de som betydde noe i Norge, sa Even Saugstad da han i slutten av oktober lanserte sin nye bok med tittelen «Sarabråten – godset i skogen».

Even Saugstad har tidligere utgitt den meget populære boka «Østmarka fra A til Å». Boka om Sarabråten har han på sett og vis gått svanger med helt siden 1975, da han var på tur rundt Nøkle vann med klasse 9b fra Skøyenåsen skole. Turlederen var ingen ringere enn Cathrine Senje, gift med Sigurd Senje som året før hadde gitt ut en av de første bøkene om Østmarka.

– Vi femtenåringene visste vel neppe hvor heldige vi var som fikk en så enestående guide på rundturen, skriver Saugstad i forordet. To år senere skrev han særoppgave om Sarabråten, og 39 år senere er det altså blitt en hel bok.

Kongelige og kulturelle gjester

Sarabråten er stedet hvor den meget velstående og innflytelsesrike forretningsmannen Thomas J. Hefteye inviterte kongelige, forretningsfolk og kunstnere for 150 år siden. Even Saugstad har besøkt Hefteyes oldebarn, Christine Cappelen Hefteye, og fått tilgang

Even Saugstad med den nye boka foran ruinene etter den berømte dragestilvillaen på Sarabråten.
Foto: Bjarne Røsjø

til både fotoalbum og gjestebøker fra den gang da.

Gjestebøkene avslører blant annet at kronprins Carl, den senere kong Carl XV av Sverige-Norge, var blant de kongelige som besøkte Hefteye på Sarabråten flere ganger.

Den store dragestilvillaen Thomas Heftye jr. fikk bygget i 1897. Bildet er fra 1903 og her står Thomas Thomassen Heftye sammen med sønnen Henrik. Foto: Heftye-familiens album / Sarabråtens venner.

Blant gjestene finner vi også folk som Aasmund Olavsson Vinje, eventyrsamleren Jørgen Moe, botanikeren Axel Blytt, maleren Hans Gude, fiolinisten Ole Bull og forfatteren Henrik Ibsen – bare for å nevne noen.

I dag er Sarabråten som nevnt bare noen ruiner på en lysning i skogen, på en høyde med strålende utsikt over Nøklevann. Mange Marka-vandrere har sikkert undret seg over ruinene på begge sider av skogsveien på østsiden av Nøklevann, et par kilometer fra parkeringsplassen ved Østmarksetra. Men nå er det ingen grunn til å undre seg lenger, for Saugstad forteller i boka både om Sarabråten, gjestene, hopprennene, kjendisene, hjulbåten Sara, speiderbautaen, Milorg-bautaen, Heftye-familien og de mange sliterne

som holdt til på de små plassene rundt Nøklevann på 1800-tallet.

En opplagt julegave

Even Saugstad lanserte sin rykende ferske bok onsdag 26. oktober, med foredrag i Norsk Folkehjelps hytte ved Nøklevann. Deretter gikk forfatteren og en gruppe Østmarka-venner veien inn til Sarabråten, med korte stopp ved severdigheter som Korke-trekkeren, Lutvann kafe og den bratte bakken Mærrapina.

Sarabråten-boka blir ventelig å finne under mange Østmarka-venners juletrær i år. Der får den vennskapelig konkurranse av Østmarkas Venners egen jubileumsbok, «En hyllest til Østmarka».

Østmarka er ikke bare verneverdig i seg selv: En nasjonalpark vil også fylle en mangel i det systematiske vernearbeidet på nasjonalt nivå. Bildet er fra Tonekollen. Foto: Vidar Svarttjernet

Det lysner i tunnelen for nasjonalparken

Tekst: Sigmund Hågvar

Det er nå fire år siden Østmarkas Venner offisielt foreslo en nasjonalpark i hjertet av Østmarka. Vi har tålmodig informert og argumentert, og endelig kan vi si at det lysner i tunnelen. Oppturen startet egentlig i fjor høst med to positive begivenheter: Lokalvalget og Stortingsmeldingen om naturmangfold.

I stortingsmeldingen om naturmangfoldet heter det blant annet: «I de store lavtliggende skogområdene på Østlandet er det mangel på skogvern. Her vil det være viktig å eta-

blere nye naturreservater, også større verneområder, og det vil være naturlig å verne skog som på sikt kan utvikle viktige naturkvaliteter.»

Dette betyr at nasjonalparken fyller en mangel i det systematiske vernearbeidet. Det viste vi jo, men klima- og miljøminister Tine Sundtoft skrev i brev til oss i januar 2014 at departementet ville avvente denne Stortingsmeldingen.

Kommunal oppfølging etter valget

Nasjonalparken var tema under valgkampen høsten 2015 i både Ski, Enebakk, Rælingen og Lørenskog, og i alle kommunene var det partier som ivret for nasjonalpark. Sommeren 2016 inviterte Oslo kommune til et møte, der Oslos tilbud om 24 km² kommunal skog ble gjentatt, og de andre kommunene ble invitert til samarbeid. Kommunene ble bedt om å melde tilbake om de kunne godta at en utredning startet, med utgangspunkt i Oslos tilbud. Med 21 mot 20 stemmer vedtok Ski kommunestyre å gå inn for utredning, og spilte inn kommunal skog på om lag 10 km². Det var et verdifullt tilskudd. Rælingen og Lørenskog kommuner var også positive til at en utredning startet, men uten å spille inn noe areal.

Det er spennende hva Enebakk kommune mener om å starte en utredning. De arealene som Oslo har tilbudt ligger i Enebakk, men ble i sin tid kjøpt opp av Oslo. Som viktig «vertskommune» er Enebakks medvirkning vesentlig.

Studietur til Tyresta

Nylig, den 11. oktober, hadde alle de berørte kommunene, samt representanter fra fylkesmannen, en studietur til Tyresta nasjonalpark like utenfor Stockholm. Byråd for miljø og samferdsel i Oslo, Lan Marie Nguyen Berg, uttalte følgende til Dagsavisen tre dager senere:

«Det var spennende å lære om hvordan sven-skene kombinerer vern av natur og biologisk mangfold med tilrettelegging for friluftsliv og aktiv bruk av naturen. I Tyresta har de vært flinke til å legge til rette for aktivitet og naturbasert turisme. Det har gitt nye arbeidsplasser og stolthet til regionen, og viser at en nasjonalpark også gir nye muligheter lokalt».

Vi tror at denne studieturen har vært viktig. Også Oppegård kommune, som kanskje slår seg sammen med Ski, var representert. De ivrer faktisk for å utvide parken til Sørmarka.

Utredning neste?

Nå venter vi alle på at en utredning om areal, avgrensning, verneverdier, osv. skal komme i gang. Hvis departementet gir grønt lys for utredning, går det beskjed til Miljødirektoratet, som trolig ber Fylkesmannen om å stå ansvarlig. Det er ikke uvanlig at slike oppgaver legges ut på anbud til fagmiljøene. Men like viktig er det at alle kommunene er med underveis. Så kom igjen, Enebakk. Vær med på laget!

Ved Milorghula øst for Smalvann. Foto: Lise Henriksen

En tur i Østmarka med Lise blir aldri kjedelig

Tekst: Johan Ellingsen

På Lise Henriksens guidede tur fra Grønmo søndag 28. august i anledning ØVs 50 års jubileum, ble 23 personer loset fram til de mest bortgjemte og spesielle stedene som dette området kan by på. Her finner man utrolig mange, helt spesielle overraskelser.

Geologisk sett befinner vi oss helt i ytterkant av det store området som sprakk opp da berggrunnen vest for Oslofjorden for hundrevis av millioner år siden sank i dypet og etterlot seg utallige sprekksoner innover i Østmarka. Dette helt spesielle terrenget har

gitt mange muligheter for mennesker til å stikke seg bort for å finne sitt eget skjulested. Det være seg av mer private grunner eller behovet for å finne skjul, slik tilfellet var under siste verdenskrig.

Innerst ved fyllinga på Grønmo lå det en gang et herskabelig hus reist av den norsk-engelske konsulen Thomas Sewell, som var i familie med Thomas Heftye som regjerte på Sarabråten. Dette var rundt det forrige århundreskiftet. Ennå sees rester av flere steinmurer som konsulen anla for å lage en ridesti opp til det som en gang var et jakt-tårn øverst på åsen.

Trollkjerka og jakttårn

Vi forlot imidlertid det som er begynnelsen av ridestien og fulgte en tydelig sti bort til det fenomenet som er kalt «Trollkjerka». Her ligger noen enorme steiner hulter til bulter og danner spennende hulrom og formasjoner.

På toppen av åsen var vi innom det gamle jakttårnet, som allerede før krigen ble påbygd til speiderhytte av 2. Nordstrand speider-tropp. Denne er i flere omganger restaurert til en koselig speiderhytte, som også kan leies for overnatting. Stien førte oss tilbake til den gjengrodde innmarka på Langbråten og straks etter til det lille, fiskerike tjernet Sølvdobla, som faktisk renner sørover til Setertjern, Sværsvann og Langen før det fortsetter videre ned Hobølvassdraget til Moss.

Mystiske Milorghula

Ferden gikk videre til Milorghula, som ligger i en typisk forkastningskløft. Det er mulig å krabbe igjennom hula, men uten hodelykt var det kun én dristig person som våget seg inn i mørket og ålte seg gjennom trange passasjer som en gang var skjulested for våpen og utstyr for «gutta på skauen». Hodelykt må medbringes, ellers kan du lett sette deg fast mellom de skarpe steinene.

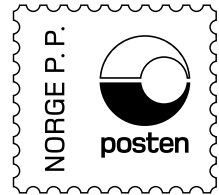
Turen vår gikk bratt opp igjen på blåmerket sti, før vi tok av forbi Røde Kors-hytta «Bamsebo» til Smalvann, hvor vi inntok dagens hovedrast med bål og skaukaffe. Fra Smalvann og Smalvannsmosen var neste stopp «Dryppet» nord for Karismyr. Dryppet er en litt merkelig vannkilde som liksom kommer rett ut av fjellet og danner et lite, oppdemmet vannreservoar ved foten av fjellveggen.

Søstrene på Solåsen

Turens høydepunkt ble på mange måter nådd sør på Skullerudåsen, der Lise førte oss på smale stier til hagen til «søstrene» på Solåsen. De var to naturglade syersker og venninner som stelte en liten flekk her oppe i åsen, hvor de i mange år fant sitt fristed unna byens mas. Selv om det nå er mer enn 50 år siden de virket her oppe, blir blomsterbedene fortsatt passet på av folk som ønsker å beholde minnet om damene i åsen. En liten syrinbusk har også overlevd.

Ikke langt unna lå hytta til «Korpås-Olsen», nesten så de kunne rope til hverandre. Men ifølge Lise var det nok heller lite kontakt mellom dem. Korpås-Olsen, eller Olaf Olsen som han het, var en særegen eneboer som i mange år holdt til her oppe. Rester etter en jernseng kan ennå sees. Han flyttet til skogs i 1920-årene og døde her oppe i åsen i 1952. Sverre M. Fjelstad var en hyppig gjest her oppe og lærte mye om natur og dyreliv av ham.

Vel nede på skiløypa var det bare å lunte ned til lysløypa og videre tilbake til parkeringen på Grønmo, der vi endte på slaget som annonsert. Lise ble takket av på behørig vis for en meget godt planlagt tur.

Returadresse:
Østmarkas Venner,
Postboks 85 Nordstrand,
1112 Oslo

Betaling av medlemskontingenten

Kjære «Østmarka-venn»

Som du ser ligger fakturaen vedrørende medlemskontingenten for 2017 ved dette bladet. Forfall er 10. januar 2017.

Flott om du betaler innen forfall, og bruk KID-nummeret når du betaler giroen.

Det sparer oss for mye arbeid og for-eningen for penger.

Husk å melde adresseforandringer, og å melde fra om adresser og navn som er feilskrevet.

Endringer kan meldes på www.ostmarkasvenner.no, sendes til medlem@ostmarkasvenner.no eller med vanlig post.

Støtt Østmarkas Venner via Grasrotandelen

GRASROTANDELLEN

ØSTMARKAS VENNER

Organisasjonsnummer: 871278202

32774871278202